

Klassikale opstelling:

We maken gebruik van een flexibele opstelling. De kinderen zitten bij de leervakken: taal, lezen, spelling en rekenen allemaal frontaal. Hierdoor kan de leerkracht snel monitoren of alle kinderen meedoen en of ze het op de juiste manier doen. Feedback geven wordt zo een stuk eenvoudiger. Ook kan de leerkracht snel aandacht van alle kinderen krijgen, kan ongewenst gedrag snel en zonder woorden gecorrigeerd worden, er is geen afleiding tussen kinderen die tegenover elkaar zitten en omkeringen van letters en cijfers kunnen worden voorkomen. In groepjes zien de kinderen het werk van degene tegenover op de kop, fouten kunnen worden overgenomen en de kinderen zien de instructie niet verkeerd om.

Lezen en spellen methodiek José Schraven

Er wordt in alle groepen gewerkt met de werkwijze van José Schraven en de materialen van de op school gebruikte methodes.

Groep3:

Groep 3 bestaat uit 2 perioden; klankzuiver en niet klankzuiver. In januari gaat de klankzuivere periode over in de niet-klankzuivere periode. Tijdens de klankzuivere periode worden alleen woorden behandeld die je schrijft zoals je ze zegt.

In de niet –klankzuivere periode behandelen we de woorden die anders geschreven worden.

De woorden worden aangeboden met behulp van categorieën. Eerst wordt de leescategorie, later wordt **naast de leesstrategie de spellingscategorie** aangeboden. (zie bijlage categorie-kaart).

We maken **z.s.m. de overstap van alleen mkm woorden naar mmkm woorden of mkmm woorden.**

Vanuit het onderzoek weten we dat het stellen van hoge (tussen)doelen cruciaal is voor het leren van leerlingen (Vernooy, 2007). Er is dus heel veel voor te zeggen om al in de eerste zes kernen ook woorden met een complexere structuur te oefenen: MMKMM (stopt, vraagt), MMMKMM (straks, spreekt). Deze woorden mogen uitsluitend letters bevatten die al zijn aangeboden om te voorkomen dat kinderen ‘radend’ gaan lezen. **We maken hiervoor gebruik van de woordrijbladen uit zkl.**

De lessen in groep 3 bestaan uit een **vaste volgorde waarin de hele week dezelfde oefeningen** gedaan worden: Letters herhalen, woordrijen herhalen voor-koor-door en zinnen herhalen.

Letters:

We hangen alle aangeboden **letters op een letterbord**. Op dit letterbord worden de letters onderverdeeld in categorieën. **Dit is belangrijk voor de kinderen om de klanken vlot terug te vinden in hun werkgeheugen:** de letters zijn gestructureerd “opgeborgen”.

Letters zijn opgedeeld in straten, lange klanken, korte klanken, medeklinkers en twee -tekenklanken. Het wegzetten van letters in straten is belangrijk om later open en gesloten lettergrepen te kunnen lezen en schrijven.

Iedere les wordt gestart met herhaling van de aangeboden letters.

Halverwege de klankzuivere periode benoemen de kinderen de klankstraten waarin de letter woont.

Het letterbord is een los bord dat kan worden omgedraaid bij dictee. Het is namelijk niet de bedoeling dat de kinderen de letters dan zien. Je kunt als leerkracht op deze manier sneller zien of de kinderen de letters wel beheersen: je “dwingt” de kinderen de letters op te nemen in het werkgeheugen.

Woordrijen:

Elke maandag worden er een aantal woordrijen op het bord geschreven. Deze woordrijen bevatten steeds woorden uit verschillende categorieën. **De woordrijen blijven een hele week op het bord staan** en worden dagelijks door middel van **voor-koor-door** met de kinderen gelezen. Zo kan men met de groep hardop de strategie bij het lezen goed oefenen. Met een zwakkere leerling is hiermee op een ander moment snel te herhalen en extra te oefenen. **We schrijven altijd een rijtje met moeilijke klankzuivere woorden** om deze woorden extra te blijven oefenen. Ook woorden van het thema kunnen opgeschreven worden. Samen bedacht met de kinderen heeft nog extra waarde.

Zinnen lezen:

Het is belangrijk om de aangeleerde woorden zo snel mogelijk in een betekenisvol geheel te kunnen gebruiken. Het maken van zinnen met deze woorden maakt het voor de kinderen al meteen betekenisvol. Woorden in een zin die de kinderen nog niet kunnen lezen worden weergegeven met pictogrammen. We **gebruiken de pictoverhaaltjes uit zkl's** en gebruiken ook hier **het voor-koor-door principe**. **Elke dag worden dezelfde zinnen gelezen**. Herhaald lezen is prettig voor de zwakke lezers.

Het is belangrijk dat de kinderen tijdens het aanvankelijk leerproces **niet de woorden gaan „hakken“** zoals bij boom=b-oo-m, maar de letters in elkaar laten overgaan; **zingend lezen** zoals bij boom=bbbboooooommmmm. Op deze manier zullen de kinderen sneller vlot leren lezen. Zeer zwakke lezers hebben moeite met het samenvoegen van gehakte woorden, het zingend lezen vangt dit op. Bij het aanleren van het nieuwe woord letten we hier dus op. Het digibord gebruikt de hakmethode; we benoemen dat het hakken eigenlijk bij het schrijven (spelling) hoort en dat wij de woorden gaan zingen als we lezen. **De leerkracht doet het dus ook zingend voor**.

De wandplaten die bij de nieuwe woorden horen hangen we wel op. In eerste instantie met het woord er nog onder maar zodra in de nieuwe week de nieuwe wandplaat erbij komt, **draaien we de woordkaart om**. Het risico bestaat dat indien de woordkaarten niet weggehaald worden de kinderen tijdens dictee steeds blijven afkijken. De woorden worden niet in het werkgeheugen opgeslagen.

Bij elke nieuwe letter leren we de kinderen een klankgebaar aan. Uit praktijk blijkt dat motorische beweging en belangrijke ondersteuning is. We maken gebruik van de klankgebaren te vinden op www.onderwijsgek.nl. Reeds in de kleutergroepen worden deze gebaren aangeleerd bij de letter van de week!

De **auditieve synthese en analyse** heeft in groep 3 ook een zeer grote rol in het aanvankelijk lees- en spellingsproces. Dit **komt iedere dag terug** gedurende de klankzuivere periode. In de niet-klankzuivere periode wordt vooral de analyse nog veelvuldig geoefend.

De **auditieve synthese doen alleen met klankzuivere woorden**. Omdat dit een hulpoefening is voor bij het lezen moeten we hem ook voorafgaand aan het lezen en zingend voordoen. Dit voorkomt spellende lezers. Deze oefeningen starten al in groep 2!

De oefeningen zijn kort en pittig.

Als ondersteuning bij de auditieve analyse maken we gebruik van de **hakkaarten**.

Dit zijn kaarten waarop vakjes staan. Deze vakjes staan voor de medeklinkers en de lange-, korte of twee tekenklanken. Met behulp van de hakkaarten leren we de kinderen in de opbouw van woorden met meerdere medeklinkers voor en/of achteraan. **We laten de kinderen de woorden hakken en herhalen de eerste letter van het woord.** Dit voorkomt dat de laatste letter van het gehakte woord in het geheugen blijft en het woord dus omgekeerd wordt opgeschreven.

Oefeningen waarbij gevraagd wordt naar de middelste en laatste letter zijn niet belangrijk bij het lezen en spellen, ze zijn zelfs verwarrend. Beter is het dus om deze oefeningen waar mogelijk over te slaan of te vervangen door eerste letter.

Iedere dag wordt voor het dictee geoefend met de hakkaarten. De hakkaarten worden ook gebruikt tijdens het dictee. De kinderen kunnen het woord eerst in de vakjes wegzetten en zien dus wanneer ze een letter vergeten of juist extra schrijven.

Iedere dag maken de kinderen een dictee, hierbij worden er 5 letters geschreven, 4 woorden en 1 zin. We gebruiken hierbij een vast stappenplan: nazeggen/hakken/schrijven/controleren. Hakken wordt later vervangen door: benoemen van de regel die bij het woord hoort. We leren de kinderen d.m.v. modellering alle stappen waarbij controleren een belangrijke stap in is: **we leren de kinderen serieus te kijken naar:** “wat heb je nou precies opgeschreven”. Voordat het goede antwoord op het bord komt. Het samen nakijken van het dictee is een belangrijke stap in het leerproces. Kinderen kijken zelf hun eigen werk na m.b.v. het voorbeeld op het bord. **De leerkracht bespreekt de valkuilen** en spreekt de kinderen individueel hierop aan.

Als kinderen goed gecontroleerd hebben en dus na afloop geen fouten meer op het blad hebben staan, kunnen ze een sticker verdienen. Ook nu blijven **we niet te lang hangen** op mkm woorden maar maken gebruik van woorden op een hoger niveau.

Begin groep 3 maken we gebruik van de bladen van www.onderwijsgek.nl. Vanaf kern 5 laten we de kinderen in schriftjes schrijven.

We leren de kinderen al vroeg in groep 3 welke woorden in welke spellingscatergorieën horen. Zodra we een woord aanleren bij lezen dat thuishoort in een bepaalde categorie, benoemen we deze categorie en hangen we de categoriekaart bij de wandplaat. We delen de woorden alvast in in “mapjes”. We geven als het ware een ‘voorschotbehandeling’ voor de spelling; als de categorie bij spelling echt geleerd wordt, hoeft de leerkracht alleen nog instructie over de schrijfwijze te geven.

Fopletter

Bij het woord te hangen we de fopletter –eer kaart op. We komen vanaf nu woorden tegen met –eer. We benoemen dat je deze -ee dan anders uitspreekt; we worden gefopt! Als we de kinderen bij het tegenkomen van deze woorden steeds wijzen op “hé, daar is de fopletter weer” werken we vast

preventief; de kinderen weten al welke moeilijkheid hoort bij deze klank indien de –eer klank later geschreven moet gaan worden.

Dit zelfde gebeurt later bij het woord oog: fopletterkaart –oor en nog later bij eu: fopletter -eur

Vriendjesflat

Tijdens het schrijven van deze woorden worden de letters van de „vriendjesflat“ aangeboden. Dit zijn letters die bij elkaar horen en er niemand tussen willen hebben bv de –ik (melk/ Melik) – (elf / eluf) – rn, -rg, -rf, rm, -lm,-rk, rp. Deze woorden worden aangeboden in de klankzuivere periode en komen veelvuldig terug op de hakkaarten (auditieve analyse) en het dictee. In de niet klankzuivere periode worden ze met regelmaat herhaald.

Vriendjesflatwoorden moeten deftig worden uitgesproken e, melk en niet melik. Deze woorden vormen een valkuil vanuit ons dialect, dit zijn klankzuivere woorden en worden in deze periode ook aangeboden.

De ei – en au plaat

Als de ei en ij en/of de au en ou aangeleerd zijn krijgen de kinderen de ei-plaat of de au-plaat (zie bijlage) op deze ei/au plaat staan alle woorden die geschreven worden met de ei/au. Staat een woord er niet op dan schrijf je het met een ij/ou. De ei/au plaat start op groep 3 niveau en groeit met de kinderen mee. In de bovenbouw wordt de ei/au plaat een eigen werkdocument waarin kinderen zelf woorden kunnen toevoegen.

Lees- en spelling categorieën

In de niet - klankzuivere periode leren de kinderen lees - en spellingscategorieën aan. De categorieën worden eerst als leescategorie en –regel aangeboden, later als spellingsregel. Het verschil tussen een lees- en spellingscategorie kan groot zijn bv.: Bij de drietekenklankwoorden (aai, ooi, oei) is de leesregel: ik lees een i en ik zeg een j. En de schrijfwijze is: ik hoor een j maar ik schrijf een i.

Als de spellingsregel eenmaal is aangeboden kunnen de kinderen de leesregel vanzelf toepassen. De leesregel wordt minder vaak herhaald. De spellingsregel staat centraal. De spellingscategorieën zijn ingedeeld in een schema. Dit schema is terug te vinden in de bijlage, de leesregel is erbij genoteerd.

Groep 3 biedt de kinderen 8 spellingscategorieën en 12 leescategorieën aan. Deze categorieën komen overeen op de categoriekaart in de bijlage. De categorieën worden hier ook volledig uitgeschreven.

Categorie 11. Klankvoet woorden:

Klankvoet woorden zijn o.a. woorden met open en gesloten lettergrepen. D.m.v. de klankvoetencategorie en regel toe te passen leren kinderen de schrijfwijze van deze woorden.

Een klankvoet woord kun je in twee stukken hakken bomen= bo/men. We gebruiken GEEN lettergrepen maar klankvoeten!

Aan het eind van het eerste stuk, dit noemen we de klankvoet (bomen=boo), horen we een klank, dit is de klankteen. De klankteen kunnen we plaatsen in de klankstraat. Iedere straat heeft een baas, deze baas geeft aan wat er met de klank gebeurt in het klankvoetenwoord.

Klankstraat Baas regel Lange klanken tekendief haalt een stukje van de klank weg Korte klanken dubbelzetter zet er een medeklinker bij Tweeteklenklank Hoor mannetje schrijf het woord zoals je het hoort Medeklinkers Hoor mannetje schrijf het woord zoals je het hoort

Voorbeeld:

Bomen Klankvoet is boo Klankteen is oo

Woont in de lange straat, daar is de tekendief de baas en die haalt een stukje van de 'oo' weg. Je schrijft bomen.

Groep 4 t/m 8

Lezen:

Vloeiend en vlot herhaald lezen met alle leerlingen, woordenflitsen alle leerlingen vooraf aan leesles.

Spellen:

We gebruiken allemaal dezelfde terminologie en riedeltjes voor de categorieën. Deze zijn vastgelegd. Ieder leerjaar worden de bekende categorieën verkort weergegeven en worden de nieuwe categorieën in het schema toegevoegd. De categoriekaarten worden opgehangen. Om te zorgen dat de kinderen de regels uit hun hoofd gaan leren is het wel belangrijk de regel na verloop van tijd weg te halen, de afbeelding kan evt. blijven hangen. Kinderen die moeite blijven houden met bepaalde regels kunnen de kaart verkleind in een opzoekschriftje/boekje krijgen.

Iedere dag maar minimaal 3x per week maken de kinderen een dictee van 5/10 woorden. We gebruiken hierbij een vast stappenplan: nazeggen/regel/schrijven/controleren. We leren de kinderen d.m.v. modeling alle stappen waarbij controleren een belangrijke stap in is: **we leren de kinderen serieus te kijken naar:** "wat heb je nou precies opgeschreven". Voordat het goede antwoord op het bord komt. Het samen nakijken van het dictee is een belangrijke stap in het leerproces. Kinderen kijken zelf hun eigen werk na m.b.v. het voorbeeld op het bord. **De leerkracht bespreekt de valkuilen** en spreekt de kinderen individueel hierop aan.

Het signaaldictee uit de methode wordt hardop uitgevoerd volgens zkl's. Het controledictee gaat volgens het stappenplan in het hoofd. Hierbij wordt de dicteekaart gebruikt. Elke spellingles van gewone woorden wordt de regel genoemd.